

Asia: VN/16660/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevasta lainsäädännöstä

Tiedonhallintalain ja julkisuuslain muutokset

Onko ehdotuksella vaikutuksia, joita ei ole vielä tunnistettu, erityisesti lakien soveltamisalassa oleviin organisaatioihin? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

Tiedonhallintalain voimaansaattaminen on kesken, joten muutoksilla saattaa olla vaikutus jo aloitettuihin käytännön soveltamistoimiin. Korkeakoulun kannalta kuitenkin jää epäselväksi, mikä kaikki on esityksessä tarkoitettua, viranomaisen hallussa olevaa tiheästi tai reaaliaikaisesti päivittyvää tietoa eli ns. dynaamista tietoa. Luonnos velvoittaisi julkisen sektorin organisaation sen hallussa olevan dynaamisen tiedon osalta soveltamaan tiedon julkaisussa ja julkiseksi saataville laitossa ns. API-rajapintoja (ohjelmointirajapintoja). Esimerkiksi korkeakoulun opintotietohallinnon käsittelemä data voi olla sellaista viranomaisen hallussa olevaa, dynaamisen tiedon kaltaista tietoa, jota nyt käsillä oleva esitys säätelisi. Mikäli näin tulkittaisiin, aiheuttaisi se merkittävän lisätyömäärän ammattikorkeakouluille.

Ehdotuksessa ja direktiivissä ei velvoiteta rajapintojen, jotka olisivat nimenomaan avoimia, käyttöön. Mitä mieltä olette väitteestä, että viranomaiset oman harkintansa mukaan käyttäisivät avoimia rajapintoja joka tapauksessa silloin, kun se on tarkoituksenmukaista?

-

Onko ehdotettujen muutosten johdosta tarpeen muuttaa myös jotain erityislainsäädäntöä, jota ei esitysluonnoksessa ole tunnistettu?

-

Laki eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

-

Millaisiin yrityksiin toimialallanne tai alueellanne ehdotettu laki tulisi sovellettavaksi?

-

Tunnistatteko julkisia yrityksiä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on sen kanssa ristiriidassa?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä antamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja uudelleenkäytettäväksi?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä julkaisemaan tai julkistamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja, mutta jonka tosiasiallisena tarkoituksena tai vaikutuksena on tietojen uudelleenkäyttö kaupallisiin tai muihin tarkoituksiin?

-

Onko ehdotetun lain soveltamisalassa oleviin yrityksiin tai muihin toimijoihin sellaisia vaikutuksia, joita ei ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Onko asiakirjojen uudelleenkäytön salliminen ominaista tai olennaista jonkin ehdotetun lain soveltamisalassa olevan julkisen yrityksen liiketoiminnalle?

-

Laki julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

Tällä hetkellä on valmisteilla useita hankkeita, jotka tulevat muuttamaan tutkimusaineistoja koskevaa sääntelyä. Viittamme erityisesti kansalliseen Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeeseen. Myös valmisteilla oleva direktiivi kaksoiskäyttötuotteiden vientivalvonnasta tulee voimakkaasti vaikuttamaan monien alojen tutkimuksen avoimuuteen. Lainvalmistelussa on pidettävä huoli siitä, että nämä useat yhtäaikaiset hankkeet koordinoidaan keskenään.

Onko ehdotuksella vaikutuksia tutkimusaineistojen tuottaviin tai julkaiseviin tahoihin, joita ei vielä ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

Ehdotus tulisi toteutuessaan aiheuttamana ammattikorkeakouluille huomattavia lisäkustannuksia. Nämä kustannukset aiheutuvat yritys- ja liikesalaisuuksia sisältävän luottamuksellisen tiedon suojaamisesta sekä tutkimustiedon anonymisoinnista. Korkeakoululla tulee olla oikeus periä kaikki tästä aiheutuvat kustannukset tilaajilta. Ehdotuksella voi olla myös vaikutuksia siihen, millaisella rahoituksella tuotettavaa tutkimusta korkeakoulut ylipäätään voivat hoitaa.

Onko olemassa riskiä siitä, että tutkimusaineistoja ei enää asetettaisi julkisesti saataville sen vuoksi, että ehdotettu laki tulisi niihin julkaisun johdosta sovellettavaksi?

Pidämme tätä riskiä todennäköisenä. Mikäli tutkimusaineistoihin kohdistuvat vaatimukset muuttuvat raskaammiksi, vähentää se halukkuutta saattaa tutkimusaineisto julkisesti saatavaksi. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toiminnassa voi olla houkuttelevampaa toteuttaa sellaisia hankkeita, joissa velvollisuutta ei ole. Näin tämä lainsäädäntöhanke voi tosiasiallisesti johtaa siihen, että julkinen saatavuus heikkenee.

Missä laajuudessa tutkimusaineistojen maksutonta saatavuutta edellytetään jo nykyään osana julkista tutkimusrahoitusta?

Saatavuutta koskevat vaatimukset vaihtelevat riippuen tutkimuksen rahoittajasta. Useat julkiset tutkimusrahoittajat edellyttävät tutkimuksen tulosten avointa julkisuutta. Sen sijaan tutkimuksen tausta-aineistojen avointa julkaisemista ei yleensä edellytetä. Osa julkisista tutkimusrahoittajista edellyttää lisäksi, että ne saavat yksinoikeuden ainakin osaan tutkimusaineistoista.

Tunnistattekko tutkimusaineistoja, niiden tuottamista tai hyödyntämistä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on ehdotetun sääntelyn kanssa ristiriidassa?

Ammattikorkeakoulussamme syntyy aineistoja, joihin sisältyy esimerkiksi yksityisten yritysten liikesalaisuuksia. Osa näistä liikesalaisuuksista on sellaisia, jotka ovat muita kuin direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jääviä ipr-oikeuksia.

Arvokkaat tietoaineistot

Onko toimialallanne tai toiminnassanne tunnistettu tietoaineistoja, jotka mahdollisesti tai todennäköisesti tulitaisiin komission toimesta säätämään arvokkaiksi tietoaineistoiksi?

Asiaan ei voi ottaa kantaa ennen kuin komissio julkistaa asiaa koskevat täytäntöönpanoasetukset.

Onko toimialallanne tai toiminnassanne varauduttu arvokkaiden tietoaineistojen sääntelystä johtuviin vaikutuksiin? Miten kuvailisitte vaikutuksia ja niihin varautumista? Antakaa mahdollisuuksien mukaan myös euro- tai lukumääräarvioita.

-

Yleiset kommentit

Yleiset kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta ja ehdotetun sääntelyn vaikutuksista kokonaisuudessaan.

Kannatamme luonnoksen lähtökohtaa siitä, että lainsäädännön muutokset toteutetaan direktiivin vähimmäistason edellyttämänä sääntelynä, kun direktiivin kaikkia vaikutuksia ei voida vielä tässä vaiheessa ennakoida. Olemme kuitenkin huolestuneita siitä, että useat samaan aikaan vireillä olevat lainsäädäntöhankkeet voivat johtaa keskenään ristiriitaiseen lopputulokseen. Erityisesti viittaamme komission luonnokseen ns. kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaan liittyen, ja sen edellyttämiin tutkimustiedon rajauksiin.

Huomautamme, että esityksessä on käytetty rinnakkain käsitteitä ”tutkimustieto” ja ”tutkimusaineisto”. Esityksessä on näissä yhteyksissä käsitteäksemme tarkoitettu tutkimustietoa.

Vilkuna Anna
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy

Hynynen Timo
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy